

Perspectiefnota 2019

Gemeente Berkelland
Postbus 200
7270 HA Borculo
0545 – 250250
www.gemeenteberkelland.nl
info@gemeenteberkelland.nl
Twitter: Gem_Berkelland

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Leeswijzer	5
Plezierig Wonen	6
Fijn Leven.....	7
Vitaal Platteland	8
Zorg voor wie dat nodig heeft	9
Werken en ondernemen in een sterke regio	10
Actief met duurzaamheid en energie	11
Sport is meer!	12
Cultuur is van iedereen	13
Samen veilig.....	14
Aan de slag met de Omgevingswet.....	15
Financiën.....	16
Reserves	22
Overschotten.....	24
Totaaloverzicht.....	25

Inleiding

Dit is de eerste perspectiefnota van de gemeente Berkelland. Het is een nieuw document in de Planning en Controlcyclus waar we vanaf nu mee gaan werken. De inhoud van de perspectiefnota is een verdieping van het vooruitblikkende deel dat voorheen in de voorjaarsnota stond.

Het doel van de planning- en controlcyclus is om plannen te maken en deze tijdens en of na het uitvoeren te evalueren en eventueel bij te sturen. Samen met de auditcommissie is bekeken hoe het beter kan. In verband daarmee zal de P&C cyclus er vanaf 2019 anders uit komen te zien

- **De begroting is en blijft het uitvoeringsplan voor een begrotingsjaar**
De begroting is verdeeld in programma's. Elk programma heeft speerpunten en elk speerpunt is uitgewerkt in activiteiten.
Behandeling: voor 15 november.
- **De perspectiefnota kijkt vooruit**
De perspectiefnota geeft per programma een vooruitblik naar het volgende begrotingsjaar en de jaren daarna. We besteden aandacht aan:
 - de uitgangspunten voor de begroting
 - de onderwerpen, ontwikkelingen en wensen die (structurele) gevolgen hebben voor de komende begrotingsja(a)r(en).
 - de gevolgen van de meicirculaire.Behandeling: voor het zomerreces. Het resultaat daarvan nemen we mee in de (meerjaren)begroting.
- **De bestuursrapportage houdt de vinger aan de pols**
De bestuursrapportage geeft halverwege het jaar een stand van zaken van de programma's en de financiën over het lopende begrotingsjaar.
Behandeling: na het zomerreces. Er is nog tijd om bij te sturen.
- **De jaarrekening verantwoordt en evalueert**
De jaarrekening is de verantwoording over en evaluatie van het begrotingsjaar. Deze wordt opgesteld na afloop van het begrotingsjaar en bevat verantwoording op doelen, activiteiten, planning en geld.
Behandeling: voor 15 mei (ambitie) in het jaar volgend op het begrotingsjaar.

Met de perspectiefnota kan de gemeenteraad beter sturen

Het is de bedoeling dat de perspectiefnota helpt bij het maken van een afweging of we beleid voort moeten zetten, moeten intensiveren of juist stoppen, prioriteren en met welke ontwikkelingen we rekening moeten houden. Graag houden we samen met u de vinger aan de pols of dat op deze manier lukt.

Zien we dit allemaal al terug in deze perspectiefnota?

De ambitie is groot. Maar in 2018 lukt het nog niet helemaal zoals bedoeld. Dat komt niet alleen omdat het een eerste keer is dat we dit document maken. Het komt ook omdat we te maken hebben met een nieuwe raadsperiode en een nieuw coalitieakkoord.

Leeswijzer

Deze perspectiefnota is gebaseerd op het (concept) collegeprogramma 2018-2022, de (investerings) wensen en overige ontwikkelingen die zijn geïnventariseerd bij de voorbereiding op de Voorjaarsnota. Vanaf 2019 zal de perspectiefnota gebaseerd zijn op de programma's en activiteiten van de programmabegroting.

In deze perspectiefnota leest u per nieuw programma kort over wat er speelt en

- hoe we 'Samen investeren in Berkelland' willen invullen,
- welke Investerings en initiatieven er zijn,
- overige ontwikkelingen,
- plus de financiële doorwerking daarvan.

De besluitvorming die in de loop van 2018 al heeft plaatsgevonden is verwerkt in de cijfers vanaf 2019. Met andere woorden: de genoemde cijfers van 2019 = de raming van 2018 inclusief de mutaties van de Voorjaarsnota 2018 en de doorwerking van al eerder genomen besluiten.

De planning is op dit moment nog erg globaal. In de loop van de komende coalitieperiode zal de planning steeds duidelijker worden. Dit is afhankelijk van wat we daadwerkelijk aan activiteiten gaan uitvoeren.

Plezierig Wonen

Kwalitatief goede woningvoorraad nu en in de toekomst

Wat speelt er?

We zien een mismatch tussen vraag en aanbod. Veel van de vrijkomende woningen (bij verhuizing en overlijden) sluiten niet aan bij de wensen van woningzoekenden. Bovendien is er een grote opgave in kwaliteitsverbetering en transformatie van bestaande woningen. Woningen moeten zowel worden verduurzaamd als levensloopbestendig worden gemaakt.

Het is van belang dat we ervoor zorgen dat inwoners in Berkelland prettig kunnen (blijven) wonen en dat ze de woning kunnen vinden in Berkelland waar zij behoefte aan hebben. We willen (ver)bouwen naar de behoefte van nu en rekening houden met de behoefte van de toekomst.

Samen investeren in Berkelland

We stellen € 5 miljoen beschikbaar voor de transformatie van de woningmarkt in Berkelland. Hiermee kunnen we de transformatie van woningen in onze kernen via een integrale wijkaanpak stimuleren en aanjagen. We rekenen daarbij ook op bijdragen van het Rijk en provincie om zo gezamenlijk onze wijken toekomstbestendig te maken.

We stellen € 1 miljoen beschikbaar voor een transformatiefonds voor het verwijderen van woningen waar geen behoefte meer aan is, om plaats te maken voor duurzame woningen of voor een andere invulling. We onderzoeken daarnaast de mogelijkheden voor medefinanciering van derden om het transformatiefonds verder te vullen. Waarbij de insteek is dat per nieuwe woning die wordt toegevoegd er een bijdrage wordt gestort in het fonds.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting	820	820	820	820
Samen investeren in Berkelland				
- transformatie woningmarkt	1.250	1.250	1.250	1.250
- sloopfonds woningen	250	250	250	250

Fijn Leven

Een toegankelijke, klimaatbestendige en kleurrijke leefomgeving

Wat speelt er?

Het is fijn leven in Berkelland. Dat willen we graag zo houden. Dat betekent dat we moeten investeren in een toegankelijke, klimaatbestendige en kleurrijke leefomgeving. Er is op dit moment meer financiële ruimte om een impuls te geven aan deze ambitie.

Wij moeten onze leefomgeving voorbereiden op de klimaatverandering. We zullen moeten leren omgaan met grote hoeveelheden water (hevige regenval en binnenkomend water vanuit het buitenland), droogteperioden en hoge temperaturen.

Iedereen wil graag gezond oud worden. Om gezond te blijven is bewegen voor jong en oud erg belangrijk. Daarom is het belangrijk dat onze leefomgeving ook uitnodigt tot bewegen!

Samen investeren in Berkelland

Voor de verbetering van de kwaliteit van het groen(onderhoud), investeren we € 1,5 miljoen extra. We zetten € 2 miljoen extra in voor een verhoging van kwaliteit van de wegen in het buitengebied. Tenslotte zetten we ook € 2,5 miljoen euro extra in met als doel "investeren in de samenleving". We willen het geld zoveel mogelijk via het wijk- en kerngericht werken, op basis van keuzes door inwoners, gaan inzetten.

Investerings en initiatieven

Een aantal infrastructurele werken staat op de planning:

➔ *Voorbereiding en uitvoering plan Nieuwboer Borculo, laatste fase*

De plannen kosten € 825.000,-- (€ 495.000 voor riolering en € 330.000 voor de wegen Hessenstraat, Zijlandstraat en Vicariënstraat). De jaarlijkse lasten zijn € 18.150.

➔ *Revitalisering bedrijventerrein Jukkenbarg in Eibergen (tweede fase)*

De plannen kosten € 830.000 (€ 430.000 voor riolering en € 400.000 voor de wegen). De jaarlijkse lasten zijn € 18.600,

➔ *Uitvoeren klimaatscan/afkoppelkansen oudere wijken Ruurlo*

Enkele van deze wijken hebben bij hevige neerslag problemen met de afvoer van regenwater. Met de informatie uit de scan hebben we in een volgende fase een goede basis om tot een goed ontwerp van de openbare ruimte te komen. Kosten eenmalig € 50.000.

➔ *Renoveren rioolgemaal*

Kosten € 300.000. De jaarlijkse lasten bedragen € 10.000.

Overige ontwikkelingen

Kostendekkendheid riolering/afval

De extra lasten voor riolering en afval die voortvloeien uit nieuwe investeringen en andere prijsontwikkelingen worden gedekt vanuit de reinigings- en rioolrechten.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting	8.722	8.722	8.722	8.722
Samen investeren in Berkelland				
- Groen	375	375	375	375
- Wegen	500	500	500	500
- Wijkgericht werken	625	625	625	625
Overige ontwikkelingen				
- dekking riolering/afval	-297	-247	-247	-247
Investerings en initiatieven				
- laatste fase plan Nieuwboer	18	18	18	18
- 2e fase Jukkenbarg	19	19	19	19
- klimaatscan Ruurlo	50			
- renoveren rioolgemaal	10	10	10	10

Vitaal Platteland

Een vitaal en innovatief buitengebied

Wat speelt er?

Er is veel moois te beleven op ons platteland: natuur, het coulissenlandschap, materieel en immaterieel erfgoed, mooie dorpsgezichten en mooie toeristische voorzieningen. Het is voor inwoners, ondernemers en toeristen een fijne plek om te wonen, te werken en te recreëren. Dat willen we zo houden en zo mogelijk verbeteren!

Wel verandert er de laatste jaren veel op het platteland. Voorzieningen staan onder druk op het platteland, door ontgroening (minder kinderen) en vergrijzing en het platteland wordt steeds multifunctioneler gebruikt. Dit maakt het complexer, maar het biedt ook mooie kansen om ons platteland toekomstbestendig te maken.

Een grote opgave is de verwijdering van asbestdaken. Dit moet voor 2024.

Het grote aantal vrijkomende agrarische gebouwen vraagt bovendien om een grootschalige aanpak om verpaupering, ondermijning en gezondheidsrisico's tegen te gaan.

Samen investeren in Berkelland

We investeren € 1 miljoen in een asbestfonds voor het versnellen van de sanering. Dit geld komt bovenop de € 1 miljoen die uitgetrokken is voor de asbestlening. Het geld zetten we in voor bewustwording, ontzorging en stimuleringsmaatregelen, waaronder het vervolg van de asbesttrein, om zo in 2024 de asbest van alle daken in Berkelland te hebben.

Daarnaast hebben we het sloopfonds (bonus/malus) buitengebied met € 0,5 miljoen gevuld, om zo het slopen van vrijkomende bebouwing te stimuleren.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting	184	184	184	184
Samen investeren in Berkelland				
- sloopfonds	500			
- asbestfonds	250	250	250	250

Zorg voor wie dat nodig heeft

Samen denken samen doen

Wat speelt er?

Samen zetten we de komende 4 jaar fors in op preventie, algemene voorzieningen en zo nodig individueel maatwerk. Wij hebben de ambitie dat inwoners mee doen, ondanks dat het (even) minder gaat. Wij leggen de focus op wat mensen wel kunnen.

Grip op de financiën is een rode draad voor dit programma. De kosten voor de uitvoering van de Wmo, Jeugdwet en Participatie zijn (niet alleen in Berkelland) de afgelopen jaren fors gestegen. Deze stijgende lijn moet worden afgebogen. Dat kunnen we alleen samen met onze inwoners.

De regie op de inburgering komt weer bij de gemeente te liggen (Nieuwe inburgeringswet, streefdatum invoering: 1 januari 2020). We moeten ons daarop voorbereiden. We willen dat nieuwkomers uitzicht hebben op een zinvol bestaan en mee kunnen doen in Berkelland.

Samen investeren in Berkelland

We willen de reserve van € 12,5 miljoen voor de 'nadelen transitie decentralisaties' in standhouden.

Hiervan willen we:

- € 1.000.000 reserveren voor preventie en transformatie van het Sociaal Domein
- € 2.500.000 besteden aan de uitvoering van het beleidskader 'Samen denken, samen doen'.

Het restant van € 9.000.000 reserveren we voor tegenvallende jaarresultaten.

Overige ontwikkelingen

Ontwikkeling Sociaal domein

Op basis van de trend verwachten we een tekort over 2018 en volgende jaren op het sociaal domein van bijna € 2,4 miljoen. Ten opzichte van 2017 zien we op vrijwel alle onderdelen een lichte stijging van de lasten.

Indexering subsidies

Uitgangspunt voor budgetcontracten is één 'accrespercentage' voor het totale subsidiebedrag. Daarbij wordt uitgegaan van een gewogen gemiddelde van een aantal factoren.

Het percentage voor de gesubsidieerde instellingen bedraagt voor 2019 2,86%. In dit programma gaat het om € 12.136.

Gemeenschappelijke regelingen

We gaan uit van de begrotingen zoals deze door de gemeenschappelijke regeling zijn ingediend (in dit programma gaat het om de GGD). Een stijging van € 40.827.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting - inclusieagenda	21.208	21.208	21.208	21.208
Samen investeren in Berkelland ¹	250	250	250	250
Overige ontwikkelingen				
- kosten sociaal domein	2.372	2.372	2.372	2.372
- indexatie subsidies	12	12	12	12
- begroting GGD	41	41	41	41

¹ Hier is alleen de € 1 miljoen opgenomen voor de transformatie van het Sociaal Domein. De € 2,5 miljoen voor Samen denken Samen doen is hier niet opgenomen omdat hier al een besluit over is genomen.

Werken en ondernemen in een sterke regio

Een warm welkom voor werk!

Wat speelt er?

In Berkelland is het goed werken en ondernemen. Dat is echter geen vanzelfsprekendheid. We werken aan vitale winkelcentra, bereikbaarheid en toekomstig bestendige bedrijventerreinen. Promotie van Berkelland is een nieuw speerpunt. De nieuwe N18 maakt het nog aantrekkelijker om te ondernemen en te werken in Berkelland.

De Achterhoek profileert zich als smarthub Achterhoek. Met kansen voor de Achterhoekse smart industry, maar ook voor sectoren als agro/food, zorg en zelfs de vrijetijdseconomie. Daarom is het belangrijk om Berkelland hierbij stevig op de kaart te zetten, zodat we op de shortlist staan voor bedrijven en potentiële werknemers.

De economische vooruitzichten zijn goed. In verschillende sectoren is de vraag naar goedgeschoolde medewerkers zo groot dat het soms niet meer lukt om vacatures te vervullen. Toch staan er ook nog mensen aan de zijlijn zonder werk. Dat maakt extra inzet en creatief samenwerken van alle betrokken partijen noodzakelijk.

Samen investeren in Berkelland

Voor het speerpunt vitale winkelcentra stellen we € 4 miljoen extra beschikbaar, afgestemd op het transformatie- en herstructureringsfonds.

Investerings- en initiatieven

→ Stimuleringsgelden economie

Om de economische ontwikkelingen te stimuleren zijn tot en met 2018 jaarlijks “Stimuleringsgelden Economie” van € 50.000 beschikbaar gesteld. Dit willen we voortzetten. Het geld gebruiken we voor ondersteuning van Platform Berkelland BV Berkelland, Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO), Innovatiedagen, ondersteuning aan het Technieklokaal en eenmalige ‘aanjaag-bijdragen’ voor initiatieven ten behoeve van de bevordering van de Berkellandse economie.

→ Promotie

We willen Berkelland meer op de kaart zetten. Promotie van al het moois dat Berkelland en de Achterhoek te bieden hebben. We denken hiervoor structureel € 35.000 nodig te hebben.

Overige ontwikkelingen

We gaan uit van de begrotingen zoals deze door de gemeenschappelijke regeling zijn ingediend (in dit programma gaat het om de Sociale Dienst Oost Achterhoek). Het gaat om een stijging van € 258.000.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting	17.470	17.470	17.470	17.470
Samen investeren in Berkelland (vitale winkelcentra)	1.000	1.000	1.000	1.000
Overige ontwikkelingen - sociale dienst	-258	-258	-258	-258
Investerings- en initiatieven				
- stimuleringsbudget	50	50	50	50
- promotie	35	35	35	35

Actief met duurzaamheid en energie

Alle hens aan dek!

Wat speelt er?

Om de doelstelling 'Berkelland energieneutraal' in 2030 te halen, moeten er nog veel (extra) stappen worden gezet. Ook op het gebied van duurzaamheid: de manier waarop we in de toekomst willen wonen, leven en werken met zorg voor onze aarde. Dit betekent voor ons als gemeente een actievere rol; nog meer aanjagen en stimuleren dat inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties investeren in duurzaamheid en energie. We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen met de energietransitie. En natuurlijk moeten we zelf het goede voorbeeld geven.

Duurzaamheid en energiebesparing krijgen ook aandacht in de programma's 'Fijn Leven' (inrichting openbare ruimte, klimaatadaptatie), 'Plezierig Wonen' (transformatie Woningmarkt) en 'Werken en Ondernemen' (verduurzamen bedrijfsterreinen).

Samen investeren in Berkelland

Voor de uitvoering het tweede Energie-uitvoeringsprogramma, het maken van een transitieplan warmte voor heel Berkelland en een wijkplan (pilot) hebben we € 2 miljoen nodig. We gaan ervan uit dat op basis van het Nationaal klimaatakkoord nog extra geld ter beschikking komt. Voor de gemeente als voorbeeld reserveren we € 5 miljoen in deze raadsperiode.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting	-219	-219	-219	-219
Samen investeren in Berkelland	1.750	1.750	1.750	1.750

Sport is meer!

Een leven lang sporten en bewegen

Wat speelt er?

Sport en bewegen zijn goed voor de gezondheid, voor sociale contacten, welzijn en persoonlijke ontwikkeling. Individueel of met een team, als deelnemer, toeschouwer of vrijwilliger, zowel georganiseerd als ongeorganiseerd, bij een accommodatie, gewoon op straat of in een park. Van jong tot oud beleven we er plezier aan. Sport en bewegen bevorderen eigen regie en creëren ontmoetingen. Dat is van onschatbare waarde voor onszelf en voor de samenleving.

De omgeving van sportverenigingen is aan het veranderen. Demografische ontwikkelingen kunnen leiden tot minder leden, minder vrijwilligers en problemen met de betaalbaarheid van de sport. Het verenigingsleven komt voor nieuwe uitdagingen te staan en dat vraagt om meer zelfstandigheid en ondernemerschap. Sportverenigingen moeten op zoek naar nieuwe samenwerkingen en een innovatief sportaanbod.

Overige ontwikkelingen

Uitgangspunt voor budgetcontracten is één 'accrespercentage' voor het totale subsidiebedrag. Daarbij wordt uitgegaan van een gewogen gemiddelde van een aantal factoren.

Het percentage voor de gesubsidieerde instellingen bedraagt voor 2019 2,86%. In dit programma gaat het om € 27.000.

Per 1 januari 2019 verandert het Sportbesluit. Daarmee vervalt de grondslag voor de constructie die wij hebben gebruik voor de privatisering van sportaccommodaties. Kort gezegd komt het erop neer dat we de BTW niet meer kunnen claimen. BTW wordt voor de gemeente een kostenpost. Zowel voor de gemeente als voor de verenigingen kan dit forse financiële consequenties hebben. We moeten nog uitzoeken wat dit precies betekent en met de verenigingen overleggen

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting	1.679	1.679	1.679	1.679
Overige ontwikkelingen -Indexatie subsidies	27	27	27	27

Cultuur is van iedereen

Cultuur beleef je in Berkelland

Wat speelt er?

Alle inwoners van Berkelland hebben te maken met cultuur, als maker, toeschouwer, volger of deelnemer. In ons prachtige landschap en omgeving vol historie en erfgoed zorgen ze samen voor een groot aanbod aan culturele activiteiten. Om dit allemaal toekomstbestendig te maken moeten we ook (door)ontwikkelen. Voor de gemeente betekent dit dat we cultuur faciliteren en stimuleren. We zorgen voor cultuureducatie voor ieder kind in het basisonderwijs, we geven onze inwoners ruimte om culturele activiteiten te ontplooiën en blijven erfgoed beschermen.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting	1.927	1.927	1.927	1.927
Indexatie subsidies	38	38	38	38

Samen veilig

Veilig zijn in Berkelland? Daar zorgen we samen voor!

Wat speelt er?

Berkelland is een veilige gemeente om in te wonen. Dat willen we graag zo houden. Toch hebben onze inwoners te maken met gevoelens van onveiligheid en is er binnen onze gemeente sprake van criminaliteit en ondermijnende activiteiten.

Berkelland is een uitgestrekte plattelandsgemeente. Dat betekent dat de aanrijdtijden voor onze hulpdiensten altijd 'onder druk' staan. Tegenwoordig zijn er gelukkig veel mogelijkheden om een eventuele brand vroeg te ontdekken en zelf (preventieve) maatregelen te nemen. Zo kunnen we ook voorkómen dat een calamiteit tot een persoonlijke ramp uitdraait.

Investerings en initiatieven

Dit jaar zijn we begonnen met KVO (keurmerk veilig ondernemen) buitengebied in Rekken en Holterhoek. De bedoeling is om ondermijnende situaties in het buitengebied te herkennen en te delen met mensen uit het gebied die ook actief betrokken worden bij dit proces. Het gaat dan bijvoorbeeld om verdachte locaties met betrekking tot hennep en amfetamine (afval), asbest dumpingen en mogelijk mensenhandel en bewustwording hierover. Als het proces helemaal opgestart is zal dit gecertificeerd worden en ook een doorgaand proces blijven. Om dit voor het hele buitengebied te kunnen realiseren is in 2019 € 15.000 nodig, in 2020 € 21.000 en daarna € 12.000 structureel.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting	118	118	118	118
Investerings en initiatieven				
Keurmerk veilig ondernemen	15	21	12	12

Aan de slag met de Omgevingswet

Werken aan een nieuwe manier van (samen)werken

Wat speelt er?

De Omgevingswet komt eraan (2021). De wet gaat over alle onderwerpen die te maken hebben met de fysieke leefomgeving: ruimtelijke ordening, lucht, milieu, gezondheid, water, natuur, klimaat, verkeer, veiligheid enzovoort.

De wet biedt ruimte en kansen om de manier van werken op het fysieke domein anders in te richten. Aan de andere kant is het een behoorlijke opgave. We moeten meer aan de voorkant integrale afwegingen maken en een samenhangende visie formuleren op de fysieke leefomgeving in samenwerking met andere (semi)overheden, belanghebbenden, en betrokkenen.

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt moeten we werken volgens de nieuwe wet en aangesloten zijn op het landelijke digitale stelsel. We gaan daarnaast concreet aan de slag met een Omgevingsvisie.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting	100	400	200	

Financiën

Wat speelt er?

Inwoners, ondernemers, verenigingen en instellingen kunnen en organiseren veel zelf. Zij hebben op veel terreinen laten zien dat zij heel goed in staat zijn om onze samenleving mooier, fijner, gezonder en duurzamer te maken. Zij zorgen er met elkaar voor dat het goed leven, ondernemen en toeven is in Berkelland. We blijven ze daarvoor graag de ruimte en het vertrouwen geven.

Deze samenleving willen wij ondersteunen en helpen versterken.

Dat deden we al en gaan we nog intensiever doen. En dat kan ook, want na jarenlang bezuinigen hebben we nu ook de financiële armslag om te investeren, Berkelland te versterken en € 4,5 miljoen incidenteel terug te geven aan onze inwoners.

Maar de samenleving voorop betekent niet alleen samen zaken oppakken. Het is ontmoeten, luisteren en inleven en tegelijkertijd oog houden voor het algemeen belang en professionele inzichten. Het is trots zijn op de grote betrokkenheid en slagkracht van inwoners, verenigingen, ondernemers en instellingen en daar een bijdrage aan willen leveren. We zijn op de goede weg, maar het kan beter. Minder uren met elkaar en meer uren met inwoners en (maatschappelijke ondernemers). Minder regie en meer vertrouwen in het proces en de uitkomst. 'Ja, mits' is de houding die we willen uitstralen.

Samen investeren in Berkelland

Gebruik reserves

Het is niet de bedoeling dat we zelf 32 miljoen uitgeven uit onze reserves voor het realiseren van het coalitieakkoord Samen investeren in Berkelland. We zetten nadrukkelijk in op co-financiering. We denken daarbij dat we tussen de 25 en 50% aan co-financiering kunnen realiseren.

OZB

Na jaren van 'op de centen passen' zijn de reserves goed gevuld. Zó goed dat we € 4,5 miljoen willen teruggeven aan inwoners, bedrijven en verenigingen. Dit doen we op incidentele basis. In 2019 en 2020 € 1.125.000 en in 2021 € 2.250.000. Dit dekken we uit de algemene reserve.

Organisatie

Met ingang van deze perspectiefnota gaan we uit van één totale loonsom. Een bedrag dat bestaat uit eigen personeel, inhuur, opleiding en ontwikkeling. Om u een beeld te geven van de opbouw van de ontwikkelingen van dit bedrag in deze perspectiefnota hebben we nu nog een uitsplitsing gemaakt naar drie onderwerpen.

Voor de organisatie betekent 'Samen investeren in Berkelland' dat structurele aandacht voor organisatieontwikkeling en –verbetering voorwaarde is tot succes. In het bijzonder gaat het om het vergroten van het lerend en innovatief vermogen. Bovendien vraagt de economische situatie inspanning en investering op onze arbeidsmarktpositie.

In een lerende organisatie is een budget van 1,5% van de loonsom structureel te laag om (vak)kennis te verwerven en bij te houden. We richten ons daarom op het verhogen van het opleidingsbudget naar 3% van de loonsom. Dit doen we in 3 stappen.

Uit verschillende bronnen trekken we de conclusie dat er een sterk toenemende druk op de arbeidsmarkt zal ontstaan in de vraag naar gekwalificeerd personeel. We zullen méér moeite moeten doen en investeren om mensen binnen te halen en te houden. Om ook de komende jaren de juiste mensen te kunnen aantrekken en behouden zullen we extra inspanningen moeten doen. Niet alleen in menskracht maar ook in financiële zin. We verwachten hiervoor € 475.000 nodig te hebben. We groeien hier naar toe in drie jaar.

Daarnaast is er een ontwikkeling in het personeel noodzakelijk. Deels als gevolg van 'Samen investeren in Berkelland' en deels als het gevolg van autonome ontwikkelingen.

Formatie ontwikkeling

	2019		2020		2021		2022	
	fte	€	fte	€	fte	€	fte	€
Investeren in Berkelland	7,75	588.000	7,75	588.000	7,75	588.000	7,75	588.000
Autonome ontwikkelingen	7,25	550.000	8,5	650.000	7,25	545.000	7,25	545.000

Naast de factor mens en de procesinrichting, kan ICT een belangrijk hulpmiddel zijn om de organisatie te helpen ontwikkelen en de verschillende programma's op een innovatie manier te realiseren. Er zijn veel ICT ontwikkelingen en trends die ons kunnen helpen om onze nieuwe gemeentelijke rol in de samenleving te realiseren.

Doorontwikkeling (digitale) dienstverlening

Er is een tendens om de dienstverlening te baseren op een klant die zelfstandig in staat is om een situatie te beoordelen (zelfstudie) en indien nodig zelfstandig of samen acties uit te zetten (zelfservice). Die service wordt ook in het Landelijk Omgevingsloket Online geboden. We willen proactieve, innovatieve dienstverlening die gericht is op het faciliteren van wensen en initiatieven van inwoners en bedrijven.

Data-analyse en –science

Gemeenten zijn grote informatie verwerkende organisaties. Bij de uitvoering van taken worden grote hoeveelheden data gegenereerd en opgeslagen. Informatie en data kunnen worden beschouwd als bouwstof voor gemeentelijke processen. Door verschillende datasets te koppelen en met innovatieve tools te analyseren, zijn inzichten te verkrijgen en opmerkelijkheden te ontdekken.

Flexibel en veilig kantoorconcept

Bij vervanging van ICT middelen faciliteren we onderlinge samenwerking en sociale innovaties door inrichting van flexibele ICT werkplekken, versterken van mobiliteit en bereikbaarheid. Ondanks het open en flexibele karakter willen we een betrouwbare overheid blijven waar gegevens van inwoners veilig en vertrouwelijk worden gebruikt. Digitale weerbaarheid (waar onder de bescherming van de privacy van persoonsgegevens) in brede zin verdient ook onze aandacht.

Er zijn hiervoor voor 2020 structureel extra kapitaallasten geraamd van € 75.000 en vanaf 2021 gemiddeld € 150.000.

Investerings en initiatieven

Rittenregistratie

Al enige jaren heeft de Belastingdienst de verplichting opgelegd om van alle bedrijfswagens een rittenregistratie bij te houden. Dit mag op papier maar geeft administratieve rompslomp. Met een GPS-volgsysteem met kilometerregistratie per voertuig is dit goed bij te houden en kunnen de gegevens eenvoudig gedeeld worden met de Belastingdienst. Dit betekent dat in alle voertuigen een Track&Trace systeem moet worden ingebouwd. Er is een eenmalige investering nodig van € 14.000 en jaarlijks een bedrag van € 2.300. Samen in het eerste jaar € 16.300. Het gaat om de voertuigen van de buitendienst, de BOA's en Team Facilitair. Bij nieuwe voertuigen wordt de inbouw in de aanschaf meegenomen. De jaarlijkse lasten zijn € 5.100.

Aanschaf twee auto's voor de BOA's

Twee van de drie auto's van de BOA's zijn aan vervanging toe. Het is de bedoeling om auto's aan te schaffen die geen gebruik maken van fossiele brandstof. Net als de in 2018 aangeschafte elektrische auto is er ter compensatie van de hogere aanschafprijs 2 x € 15.000 beschikbaar uit het draagt het Energie Uitvoeringsprogramma. De jaarlijkse lasten bedragen € 8.000.

Overige ontwikkelingen

Gemeenschappelijke regelingen

In de begroting 2019 nemen we de ontwikkeling van de begrotingen van gemeenschappelijke regelingen mee. We gaan daarbij uit van de begrotingen zoals deze door de gemeenschappelijke regeling zijn ingediend. Deze zijn specifiek genoemd bij de betreffende programma's. Voor de nog niet gaat het om een stijging van in totaal € 204.162.

Meicirculaire

De meicirculaire laat een ander beeld zien dan de cijfers die in maart gepubliceerd zijn. Dit heeft een aantal oorzaken.

1. Lagere uitgaven van het rijk in 2017. Dit werkt door in de algemene uitkering van 2018 en verder. Deze is namelijk gebaseerd op de Netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Lagere uitgaven betekent minder algemene uitkering.
2. Daarnaast krijgen we minder algemene uitkering omdat de gemeenten gezamenlijk meer BTW hebben geclaimd bij het BTW compensatiefonds. Het BTW compensatiefonds is ook gekoppeld aan de algemene uitkering. Als we meer BTW claimen met elkaar dan krijgen we minder algemene uitkering. Claimen we minder, dan krijgen we meer algemene uitkering.
3. Aanpassing van de bedragen voor loon- en prijsontwikkeling door het CPB. In het Centraal Economisch Plan zijn deze nu lager geraamd dan bij de maartcirculaire. Dat leidt er ook toe dat het Rijk minder geld voor deze onderdelen raamt en dat leidt weer tot lagere rijksuitgaven en een lagere algemene uitkering.

In deze perspectiefnota vergelijken we de algemene uitkering met de jaarschijf 2019 van de begroting 2018. Ten opzichte van die cijfers is wel een stijging te zien. Oplopend van € 1 miljoen in 2019 naar iets meer dan € 2 miljoen in 2022.

Vrijval kapitaallasten

De vrijval van de kapitaallasten kan gebruikt worden voor vervangingsinvesteringen. Over vervangingsinvesteringen spreken we als de investering dezelfde eigenschappen heeft als de eerdere investering. Nieuwe toepassingen vallen in principe onder nieuw beleid. De vrijval van de kapitaallasten voor 2019 is € 73.000.

Loonontwikkeling

De Cao gemeenten loopt tot 31 december 2018. De inzet voor de CAO voor 2019 zijn nog niet bekend. We houden in de begroting 2019 rekening met een loonstijging van 3,5% en een premiestijging van 2%. Dit is gebaseerd op de door het CPB voorspelde ontwikkeling van de loonvoet sector overheid. Het gaat om een bedrag van € 770.000.

Prijsontwikkeling

We gaan uit van een prijscompensatie van 1% over een bedrag van € 19,4 miljoen

Indexatie leges/huren

Voor de aanpassing van de huurprijzen sluiten wij aan bij de verwachte stijging van het consumentenprijsindexcijfer zoals dat wordt gepubliceerd in de meicirculaire 2018. Voor 2019 is het consumentenprijsindexcijfer 2,4%. Het gaat om een bedrag van € 10.000

Algemene baten en lasten

Hier waren lasten geraamd voor toekomstige uitgaven waarvan we nu zien dat deze niet noodzakelijk zijn. Daarnaast is in de jaren 2021 en 2022 een taakstelling opgenomen. In 2021 is de taakstelling € 1,1 miljoen en in 2022 € 543.000. We hebben deze taakstelling opgenomen omdat het tekort op de begroting in die jaren breder is dan het tekort op het sociaal domein. Op dit moment is er nog geen reden hier strakke acties op te zetten. De verwachting is dat het tekort in die jaren af zal nemen als gevolg van economische groei en de daarmee gepaard gaande stijging van de algemene uitkering. De perspectiefnota 2020 is het moment om hier nader naar te kijken.

Onroerende zaakbelasting

Voor 2019 laten we de OZB stijgen met het consumentenprijsindexcijfer van 2,4%.

Toeristenbelasting

Sinds 2008 is het tarief voor de toeristenbelasting € 1 per persoon per overnachting. Na tien jaar vinden wij het tijd om het tarief voor de komende collegeperiode te verhogen naar € 1,25. We vinden dit verantwoord omdat we de komende jaren sterk blijven investeren in toerisme en recreatie. Het bedrag dat we hiermee extra ophalen is € 65.000 structureel. Hiermee zitten we in de Achterhoek op een gemiddeld prijsniveau.

Tarieven begraafplaatsen

Diensten die door de gemeente verricht worden voor derden moeten naar onze mening zoveel mogelijk kostendekkend zijn. Voor de begraafplaatsen passen we dit principe na een besluit van de raad niet toe. Hier verhogen we de tarieven uitsluiten met (het consumentenprijsindexcijfer) 2,4%.

Wat mag het kosten?

	2019	2020	2021	2022
Lopende begroting	51.908	51.908	51.908	51.908
Samen investeren in Berkelland	1.125	1.125	2.250	0
Overige ontwikkelingen				
- begrotingen GR's	- 204	- 204	- 204	- 204
- meicirculaire	+ 1.020	+ 1.376	+ 1.578	+ 2.139
- vrijval kapitaallasten	+ 34	+ 34	+ 34	+ 34
- loonontwikkeling	- 770	- 770	- 770	- 770
- prijsontwikkeling	- 194	- 194	- 194	- 194
- huren	+ 10	+ 10	+ 10	+ 10
- vrijval alg. baten en lasten	+ 63	+ 50	+ 1.167	+ 606
- aanpassing toeristenbelasting	+ 65	+ 65	+ 65	+ 65
- stijging OZB	+198	+198	+198	+198
Investerings en initiatieven				
Rittenregistratie	5	5	5	5
Aanschaf auto's Boa's	8	8	8	8
Mutatie reserves	1.125	1.125	2.250	0

Meerjarenperspectief

De begroting 2018 is het uitgangspunt voor het meerjarenperspectief 2019 – 2022.

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Begroting 2018	973	1.043	-106	-106
Najaarsnota 2017	9	9	9	9
Ontwikkeling bijdragen Gemeenschappelijke regelingen	-503	-503	-503	-503
Indexatie subsidies	-65	-65	-65	-65
Meicirculaire gemeentefonds	1.020	1.376	1.578	2.139
Vrijval kapitaallasten	34	34	34	34
Nieuwe investeringen	-110	-57	-57	-57
Nieuw beleid	-100	-100	-100	-100
Ontwikkeling personeel	-550	-650	-545	-545
Opleidingsbudget	-150	-225	-350	-350
Ontwikkeling arbeidsmarkt	-234	-400	-475	-475
ICT	0	-75	-150	-150
Ontwikkeling Sociaal domein (prognose)	-2.372	-1.582	-790	0
Dekking reserve sociaal domein	2.372	1.582	790	0

Loonontwikkeling (aannee)	-770	-770	-770	-770
Prijsontwikkeling (aannee)	-194	-194	-194	-194
Kostendekkendheid riolering/afval	297	247	247	247
Indexatie leges/huren	10	10	10	10
Vrijval alg. baten en lasten	63	50	1.167	606
Indexatie begraafrechten	7	7	7	7
Aanpassing toeristenbelasting	65	65	65	65
Indexatie OZB	198	198	198	198
Geprognosticeerd meerjarenperspectief	0	0	0	0

Wat zijn de voornaamste verschillen met april?

Eerder dit jaar is een meerjarenperspectief geschetst met als uitkomst een structurele ruimte van € 400.000. Het verschil kunnen we als volgt verklaren:

- Wegvallen dekking sociaal domeinoverschrijding door geen beroep te doen op de reserve nadelen decentralisaties; we vinden het belangrijk om deze tekorten richting Rijk zichtbaar te houden en om druk op de ketel te houden voor de ombuiging van de trend van kostenstijging.
- Loon en prijsontwikkeling
In de memo maartcirculaire hebben we rekening gehouden met een beperkte ontwikkeling die gecompenseerd werd door de algemene uitkering. Dat is het gevolg van het feit dat we alles ramen in constante prijzen. Sinds maart zijn er nogal wat cao ontwikkelingen die veel hoger uitpakken dan de beperkte verhoging waar mee gerekend is. Ook de prijscompensatie is veel hoger uitgevallen dan in maart verwacht.
- Verschil in ontwikkeling van de algemene uitkering tussen de maart- en de meicirculaire.
In de memo maartcirculaire zijn ontwikkelingen genoemd waar we rekening mee moeten houden. Deze komen of niet meer terug, of zijn opgenomen in de perspectiefnota. Veel van de genoemde ontwikkelingen kunnen we realiseren met de incidentele middelen. Andere zullen mogelijk leiden tot een andere manier van werken waarbij we binnen de bestaande middelen zaken kunnen realiseren.

Overige Uitgangspunten voor de begroting

→ Onvoorzien

In de begroting moet een bedrag voor onvoorzien worden opgenomen. De norm die de toezichthouder hanteert bedraagt 0,6% van de algemene uitkering en de belastingcapaciteit samen. Dit is ongeveer € 600.000. Gezien het huidige gebruik lijkt een bedrag van € 200.000 echter voldoende.

→ Onderuitputting

Onderuitputting is de benaming voor incidentele voordelen van uiteenlopende aard die in een bepaalde situatie en jaarlijks kunnen optreden. Gezien het incidentele karakter van de onderuitputting kan dit ook slechts als incidenteel dekkingsmiddel worden ingezet. Wij hanteren een raming voor onderuitputting van € 500.000.

→ Uren investeringen

In de begroting 2019 worden de uren eigen personeel voor investeringen aan het eind van het jaar in één keer ten laste van de exploitatie gebracht.

Reserves

→ Algemeen

De reservepositie van de gemeente Berkelland is goed te noemen. Dat betekent dat we weinig schulden hebben ten opzichte van onze bezittingen.

→ De reserves

Bij de nota Reserves en Voorzieningen 2016 zijn de reserves herschikt. Daarbij zijn nog 10 reserves in stand gebleven, waarvan 9 bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves zijn ingesteld om toekomstige lasten te kunnen dekken. Het idee daarachter is niet dat die lasten gelijk gemaakt moeten worden. De reserves zijn een spaarpot voor uitgaven die we verwachten. Hierna is per reserve nog eens aangegeven voor welk doel ze zijn ingesteld.

Reserve	Doel	Toelichting
Algemene reserve	Buffer voor het opvangen van nadelen	De algemene reserve is de reserve waaruit we tegenvallers kunnen dekken.
Bestuurlijke claims	Het dekken van projecten waarover een bestuurlijk besluit is genomen.	In deze reserve staan bedragen voor projecten die volgens een raadsbesluit gedekt worden uit een reserve. Daarmee blijven de andere reserves vrij van claims en is duidelijk wat er voor het doel nog beschikbaar is.
Egalisatiereserve afval	Het egaliseren van het tarief voor afvalverwijdering en – verwerking door overschotten en tekorten te verrekenen met deze reserve	Reserve is gekoppeld aan de Afvalstoffenheffing. De inhoud kan gebruikt worden voor verlagen lasten afvalstoffenheffing.
Egalisatiereserve investeringen	Het dekken van kapitaallasten van investeringen.	Investeringen mogen niet meer in een keer ten laste van een reserve worden gebracht. De jaarlijkse lasten wel. Reserve is relatief hoog doordat investeringen een lange looptijd hebben.
Algemene reserve bouwgrondexploitatie	Het opvangen van verliezen van de bouwgrondexploitatie	
Inkomensreserve	Het genereren van rente die kan worden gebruikt als dekkingsmiddel in de exploitatie en het genereren van rente op het Legaat Planten dat vijfjaarlijks wordt uitgekeerd.	
Onderhoud wegen	Het onderhoud van wegen als aanvulling op het budget in de begroting	Het structurele onderhoudsbudget in de begroting is te laag om het gewenste onderhoudsniveau te kunnen handhaven. Door gebruik te maken van de reserve kan het niveau toch gehandhaafd blijven.
Onderwijshuisvesting	Het realiseren van investeringen	We krijgen steeds vaker te

	in onderhoud van scholen en het afboeken van boekwaarden in combinatie met sloopkosten van schoolgebouwen.	maken met schoolgebouwen die niet meer voor onderwijs gebruikt gaan worden. Afwaardering van de boekwaarde en eventuele sloop zijn dan reële opties.
Herstructurering	Dekken van kosten die voortkomen uit herstructurering van ((bouw)grond)locaties daar waar woningbouw niet meer mogelijk of gewenst is.	
Nadelen decentralisaties	Het opvangen van nadelen van de decentralisaties	In het Samen investeren in Berkelland staat dat we in drie jaar tijd de decentralisaties budgettair neutraal willen uitvoeren. Tot die tijd maken we gebruik van deze reserve om tekorten en overschotten te verrekenen.

Na de nota Reserves en Voorzieningen 2016 is er nog een reserve gevormd. De reserve Hameland. Doel van deze reserve was het dekken van de kosten voor de transitie en liquidatie van Hameland. Inmiddels is deze transitie en liquidatie afgerond en kan de reserve worden opgeheven.

Ontwikkelingen

Voor de uitwerking van de onderwijsvisie Primair Onderwijs wordt dit jaar de voorbereiding voor de realisatie van een school op 't Simmelink in Eibergen afgerond. Geschatte grove investering € 5 miljoen (incl. sloop en herinrichting)

In het najaar 2018 wordt het haalbaarheidsonderzoek toekomstbeeld Stichting Staring College in Berkelland VMBO afgerond waarna bestuurlijke besluitvorming volgt over locatie en financiële middelen.

Verloop van de reserves

In onderstaande tabel is de verwachte stand van de reserves eind 2018 weergegeven.

Bedragen x € 1.000	Saldo 1-1-2018	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat jaarrekening	Bestemming resultaat voorjaarsnota	Vermind. ter dekking afschr.	Verwacht saldo 31-12-2018
Algemene reserve	37.529			689			38.218
Bestuurlijke claims	12.197		932	103			11.368
Egalisatiereserve Afval	2.380	285					2.665
Egalisatiereserve investeringen	7.935					28	7.907
Algemene reserve bouwgrond-exploitatie	1.777	1.000		920			3.697
Inkomensreserves	5.638	200		5			5.843
Onderhoud wegen	5.848			152			6.000
Onderwijs-huisvesting	7.010						7.010
Herstructurering	6.221			465	314		7.000
Nadelen decentralisaties	11.300		2.500				8.800
Hameland	2.090						2.090
Totaal	99.926	1.485	3.432	2.334	314	28	100.599

Bij de begroting 2019 kan de reserve Hameland worden opgeheven.

Overschotten

U heeft beleid vastgesteld voor het bestemmen van overschotten. Daarbij is de volgende volgorde van behandeling van een overschot vastgesteld.

1. het aanvullen van de algemene reserve tot het weerstandsvermogen gelijk is aan twee
2. het aanvullen van de algemene reserve tot de solvabiliteit gelijk is aan 35%
3. incidentele beleidsvoornemens (van de raad)
4. het aanvullen van de bestemmingsreserves waarvoor dit bepaald is tot het plafond van de bestemmingsreserves, waarbij het restantresultaat steeds gelijkelijk verdeeld wordt over de reserves die nog niet aan het plafond zitten.
5. teruggaaf Onroerende Zaakbelasting (OZB) door middel van een korting op de aanslag in het volgende jaar.

Totaaloverzicht

Bedragen x € 1.000	Mutaties										2019	2020	2021	2022	Samen investeren in Berkelland
	Nieuwe wensen	GR'en	Subsidies	Meicirculaire	Kapitaallasten	Loonontwikkeling	Prijsontwikkeling	Overige ontwikkelingen	Leges/OZB						
2019										2019	2020	2021	2022		
Prettig Leven	-8.722	-88								297	-8.513	-8.563	-8.563	-8.563	-6.000
Prettig Wonen	-820										-820	-820	-820	-820	-6.000
Vitaal platteland	-184										-184	-184	-184	-184	-1.500
Duurzaamheid en energie	219	-9									210	210	210	210	-7.000
Werken en ondernemen	-17.470	-85	-258								-17.813	-17.813	-17.813	-17.813	-4.000
Zorg voor wie dat nodig heeft	-21.208		-41	-12						-2.372	-23.633	-22.843	-22.051	-21.261	-3.500
Cultuur en sport	-3.606			-53							-3.659	-3.659	-3.659	-3.659	
Veilig Berkelland	-118	-15									-133	-133	-133	-133	
Omgevingswet											-350	-350			
Financiën	52.891	-13	-204		1.020	34	-770	-194	280	1.501	54.545	53.805	53.013	52.223	-4.500
Geprognosticeerd meerjarenperspectief	982										0	0	0	0	

